

## **Rynki staromiejskie w miastach UNESCO: idiomatyczność i adaptacja do zmian klimatu**

Dynamiczny rozwój obszarów zurbanizowanych i szybko wzrastająca liczba populacji zamieszkującej miasta należy do kluczowych tematów w debacie na temat nieodległej przyszłości. Równocześnie mamy do czynienia ze szybko postępującymi zmianami klimatu stwarzającymi wiele ryzyk. Obszary zurbanizowane o uszczelnionej powierzchni są szczególnie narażone na te zjawiska, czego przykładem jest efekt miejskiej wyspy ciepła (MWC) lub krótkotrwałe i obfite opady deszczu mogące prowadzić do lokalnych podtopień czy powodzi. Szczególnie zagrożone są rynki staromiejskie zlokalizowane w miastach wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Rynki są wyjątkowymi przykładami przestrzeni publicznych w miastach – niegdyś stanowiły ich serce, w którym skupiało się życie społeczne. Choć wskutek urbanizacji ich rola w strukturze miasta uległa marginalizacji, to współcześnie są one ważnymi elementami wzmacniającymi przywiązanie mieszkańców do miasta, a także są miejskimi landmarkami przyciągającymi turystów.

Głównym celem projektu jest odpowiedź na pytanie, jak kształtować przestrzeń rynków staromiejskich w miastach wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO (na przykładzie La Grand-Place w Brukseli, Staroměstské náměstí w Pradze, Marktplatz w Lubece), uwzględniając ich idiomatyczność – czyli m.in. unikalne cechy architektoniczno-urbanistyczne, historyczne funkcje handlowe, społeczne i symboliczne oraz współczesną rolę jako elementów tożsamości miejskiej i atrakcji turystycznych – w celu zachowania ich wyjątkowej wartości uniwersalnej (OUV) przy jednoczesnym wdrażaniu skutecznych działań adaptacyjnych do zmian klimatu, takich jak przeciwdziałanie efektowi miejskiej wyspy ciepła (UHI) czy ulewnym opadom deszczu.

W trakcie realizacji projektu odpowiem na następujące pytania:

1. Jak adaptacje do zmian klimatu na rynkach staromiejskich w miastach UNESCO mogą wpłynąć na ich idiomatyczność?
2. Jak położenie geograficzne rynków staromiejskich w różnych regionach Europy wpływa na wybór rozwiązań adaptacyjnych do zmian klimatu?
3. Dlaczego rozwiązania adaptacyjne mogą być interpretowane jako zagrożenie dla wyjątkowej wartości uniwersalnej (OUV) rynków staromiejskich?
4. Jakie cechy idiomatyczne rynków staromiejskich w miastach UNESCO można wykorzystać do projektowania adaptacji klimatycznych, które wzmacniają ich OUV?

Badaniom zostaną poddane trzy rynki staromiejskie: La Grand-Place w Brukseli (Belgia), Staroměstské náměstí w Pradze (Czechy) i Marktplatz w Lubece (Niemcy), co pozwala na zbadanie idiomatyczności rynków staromiejskich i adaptacji do zmian klimatu w różnych kontekstach europejskich. Badania podzielono na trzy etapy. Etap I (badania wstępne) obejmuje zbieranie i przetwarzanie danych, analizę przestrzenną, analizę dokumentów (w tym dotyczących adaptacji miast do zmian klimatu czy ochrony dziedzictwa UNESCO) oraz opracowanie formularza obserwacji. Etap II (badania terenowe) obejmuje wyjazdy do miast. Wówczas zostaną przeprowadzone obserwacje oraz wykonane fotografie i filmy. Pozyskiwane będą również informacje z lokalnych archiwów i bibliotek. Etap III, analityczny i podsumowujący, dotyczy opracowania pozyskanych wyników obserwacji oraz pozostałych informacji uzyskanych w trakcie badań. W efekcie zaprezentowane zostaną cechy idiomatyczne rynków staromiejskich wspierające ich OUV do projektowania rozwiązań adaptacyjnych.

Badania mają szansę przyczynić się do rozwoju badań na temat przekształceń obiektów dziedzictwa kulturowego pod presją globalnych zmian klimatycznych. Oferuje także nowe podejście do badań adaptacji klimatycznej uwzględniające idiomatyczność badanych przestrzeni. Wyniki mają potencjał, by wpłynąć na globalne polityki ochrony dziedzictwa i zrównoważonego rozwoju, szczególnie w kontekście priorytetów UNESCO.